Demokrasi ve Katılım

Ailece karar alma (temsilî)

Neden konuşuyoruz?

Tatile nereye gidileceği evde, sınıf başkanının kim olacağı okulda, parkın nereye yapılacağı mahallede konuşulur. Ülke yönetiminde de durum aynıdır: Demokraside yöneticiler kararı yalnız başına vermez, vatandaşı ve kurumları da dinler.

Demokrasinin nitelikleri

DEMOKRASİ Halkın kendi seçtiği temsilciler aracılığıyla yönetime katıldığı, herkesin eşit haklara sahip olduğu yönetim biçimidir.

Özgürlük
Baskısız düşünmek, davranmak

Eşitlik
Herkese aynı haklar

Katılım
Kararlarda söz sahibi olmak

Çoğulculuk
Farklı görüşlerin bir arada yaşaması

Hukukun üstünlüğü
Herkes kanuna uyar, kanun önünde eşittir

Millî egemenlik
Yönetme gücü milletindir

Seçme ve seçilme hakkı
Oy vermek ve aday olmak

Tarih	Ne oldu?	Demokrasiye etkisi
23 Nisan 1920	TBMM açıldı. Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı	Yönetme yetkisi millete geçti, millî egemenlik güçlendi.
29 Ekim 1923	Cumhuriyet ilan edildi. Cumhuriyet Bayramı	Halkın kendi temsilcilerini seçtiği yönetim kalıcı oldu.
15 Temmuz 2016	Darbe girişimine karşı halk meydanlara çıktı. Demokrasi ve Millî Birlik Günü	Millet, seçimle kurulan yönetime sahip çıktı.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Çocuğa verilen söz hakkı, geleceğin **etkin vatandaşını** yetiştirir. Evde ve okulda fikrini söylemeyi öğrenen kişi, ülke meselelerine de ilgi duyar.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme

20 Kasım 1989'da kabul edildi, bu yüzden **20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü'dür**. Türkiye 14 Eylül 1990'da imzaladı. Dört temel ilkesi vardır: **ayrım gözetmeme, çocuğun yüksek yararı, yaşama ve gelişme hakkı, katılım hakkı.**

Çocuklar neden korunur?

Çocuklar zihinsel ve bedensel olarak yetişkinlerden farklıdır, kendilerini yetişkinler kadar savunamazlar. Sağlıklı gelişmeleri için yetişkinler onları **desteklemeli ve korumalıdır.** Çocuklar toplumun bir parçası ve **geleceğin güvencesidir.** Çocuğun temel haklarından bazıları **yaşama, barınma ve katılım hakkıdır.**

Kararlara Nasıl Katılırım?

ÖNEMLİ

Katılım hakkı: Çocuklar kendilerini etkileyen kararlarda görüşünü özgürce söyleyebilmeli, karar sürecine dâhil edilmelidir.

Sözleşmenin iki maddesi

Madde 12: Kendi görüşünü oluşturabilen çocuk, onu ilgilendiren her konuda fikrini söyler. Yaşı ve olgunluğu göz önünde tutulur.
Madde 13: Çocuk düşüncesini yazıyla, sözle, sanatla ya da seçtiği başka bir yolla açıklayabilir, bilgi arayabilir ve paylaşabilir.

Üç katılım düzeyi

Fikir sorma

Katılım az

Mert'in ailesi hangi çantayı istediğini sordu, ama "dayanıksız" diyerek başka bir çanta aldı. Fikri soruldu, karara etkisi olmadı.

Birlikte karar alma

Katılım fazla

Nehir'in ailesi yaz tatilini oturup konuştu. Herkesin isteği değerlendirildi, ortak bir karar alındı ve hep birlikte uygulandı.

Kendi kararını alma

Katılım en fazla

Tuna, sokak hayvanları için bir çocuk derneğine üye olmak istedi. Ailesi kararı ona bıraktı. Okulda projeler üretti.

Katılım süreci

Bilgi edinme
Konu ne, nasıl karar verilecek?

→

Düşünceyi ifade etme
Fikrini özgürce söyle.

→

Geri bildirim alma
Fikrinin karara etkisini öğren.

Okulda oylama (temsilî)

Okulda örnek: Öneri kutusu

Bir okulda yıl başında idare, öğretmenler ve öğrenciler toplanır. Önce toplantının amacı anlatılır (**bilgi edinme**). Öğrenciler bahçe düzeni ve etkinlikler için önerilerini kutulara atar (**düşünceyi ifade**). Öneriler sayılır, sonuç ertesi gün panoda duyurulur (**geri bildirim**).

ÖZGÜRLÜK

Başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı duymak şartıyla, kimsenin baskısı olmadan kendi düşüncesiyle karar verebilmek ve davranabilmektir.

Azim ve kararlılık: Bir düşünceyi savunurken gayretli olmak, kararını zorluklara rağmen uygulamaktır. **İnatçılık değildir**, arkadaşının hakkını çiğneme hakkı vermez.

DİKKAT!

Demokratik aile, herkesin söz sahibi olduğu ailedir. Saygı, iletişim ve birlikte zaman geçirmek **aile bütünlüğünü** güçlendirir.

Yönetimde Karar Nasıl Alınır?

1 Sorunun gündeme getirilmesi	**2** Çözüm önerileri geliştirilmesi	**3** Karar verme
4 Kararın uygulanması	**5** Kararın değerlendirilmesi	**6** Gerekirse yeni çözüm yolları

Örnek: Okul önünde trafik tehlikelidir (1). Veliler kasis ve yaya geçidi önerir (2). Belediye meclisi kasisi kabul eder (3). Yol düzenlenir (4). Bir ay sonra hız ölçülür (5). Yeterli olmazsa ışık eklenir (6).

Seçimler ve katılım

Cumhurbaşkanı, milletvekilleri, belediye başkanları ve muhtarlar seçimle iş başına gelir. Seçimler, halkın yöneticilerini belirlemesi için düzenli aralıklarla yapılır. Bu hak ve ödevlere **siyasi haklar ve ödevler** denir. Oy kullanmak için **18 yaşını** doldurmak gerekir.
Anayasa'daki siyasi haklara ve ödevlere örnek: seçme ve seçilme, siyasi partiye üye olma, kamu hizmetine girme, dilekçe ve bilgi edinme hakkı; vatan hizmeti ve vergi ödevi.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Sandığa gitmemek de bir tercihtir, ama kararı başkalarına bırakır. Oy kullanmak hem **hak** hem de vatandaşlık **sorumluluğudur**.

Sayılarla bir seçim

47.867.134	%78,12	%21,88
Kayıtlı seçmen	Sandığa gidenler	Sandığa gitmeyenler

31 Mart 2024 mahallî idareler seçimi, büyükşehir belediye başkanlığı oyları. Kaynak: Yüksek Seçim Kurulu.

Henüz oy veremiyorum, ne yapabilirim?

- Bir soruna dikkat çekmek, farkındalık yaratmak
- Çözüm odaklı önerilerde bulunmak
- Toplumsal etkinliklere katılmak
- Soru sormak, eleştirel düşünmek
- Karşındakini anlamak, empati kurmak
- Yaşıtlarına örnek olmak

BUNU UNUTMA

Fikrini söyleme hakkın **bugün de** vardır. 18 yaşında **oy kullanma** hakkın ve sorumluluğun da başlayacak. Bugünkü adımlar buna hazırlıktır.

Katılım neden önemli? Katılan insan, düşüncesini topluma duyurur. Böylece huzur, eşitlik ve adalet güçlenir, sorunlar da daha kolay çözülür.

Seçim sonucu bizi nasıl etkiler?

Seçilen **belediye başkanı** park, yol ve toplu taşıma gibi şehir hizmetlerini yürütür. **Milletvekilleri** TBMM'de kanunları yapar. **Cumhurbaşkanı** ülkeyi yönetir. Bu yüzden seçim sonuçları herkesin günlük yaşamını etkiler.

Kararları Etkileyen Unsurlar

Unsur	Tanım	Örnek
Siyasi parti	Belli bir görüşü savunan, yönetimde söz sahibi olmak isteyen örgütlü kuruluştur.	Partinin milletvekillerinin kanun teklifi vermesi
Sivil toplum kuruluşu (STK)	Devletten ve özel sektörden bağımsız, gönüllülük esasıyla belli bir amaç için vatandaşların bir araya geldiği kuruluştur.	Dernek, vakıf, sendika, kooperatif, meslek odası; Yeşilay
Kamuoyu	Toplumu ilgilendiren bir sorun üzerinde halkın benimsediği genel düşünce, ortak kanaattir.	Trafik cezalarının artırılmasını isteyen ortak ses
Medya	Gazete, radyo, televizyon, dergi, genel ağ gibi yazılı, görsel, işitsel kitle iletişim araçlarının tümüdür.	Bir sorunu haber yapıp gündeme taşıması

STK gönüllüleri çalışırken (temsilî)

Bir sorun, dört etki

Sorun: Ambulanslara yol verilmiyor, hastalar geç kalıyor. **Medya** olayı haber yapar. **Kamuoyu** tepki gösterir, "Ambulansa yol ver." der. **STK** trafik kampanyası düzenler. **Siyasi parti** mecliste öneri getirir. Bunun üzerine yönetim kuralları ve cezaları gözden geçirir.

Medyanın görevleri: Haber verir, eğitir, eğlendirir, kültürü yayar. Toplumsal sorunları gündeme taşır, toplumun **farkındalığını** artırır. Bu yüzden toplumun düşünce ve davranışlarını etkileyebilir.

Benzerlikleri	Farklılıkları
Hepsi vatandaşın sesini yönetime taşır.	Parti seçime girer ve yönetime talip olur; STK ve medyanın böyle bir amacı yoktur.
Hepsi toplumsal sorunları gündeme getirir.	STK gönüllülerden, kamuoyu dağınık bireylerin ortak görüşünden oluşur.
Birbirini etkiler: Medya kamuoyunu, kamuoyu yönetimi etkiler.	Medya bilgi aktarır, sorunları görünür yapar.

A+ SINAVDA ÇIKABİLİR

Siyasi partiler seçimi kazanınca kararları **doğrudan** etkiler. STK, kamuoyu ve medya ise yöneticileri ikna ederek **dolaylı** etki yapar.

Bilgiyi tartmak

15 Temmuz 2016 gecesi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan canlı yayına bağlanarak milleti meydanlara çağırdı, halk sokaklara çıktı. Bu örnek medyanın kamuoyunu ne kadar hızlı harekete geçirebildiğini gösterir. Medya farkındalık sağlar, ama her haberi kaynağıyla karşılaştırmak gerekir.

STK ile devlet iş birliği: Millî Eğitim Bakanlığı ile Türk Tekstil Vakfı meslek liselerinde nitelikli eleman yetiştirmek için protokol imzaladı. Böylece hem gençlere iş imkânı doğar hem de sektör güçlenir.
STK'ların katkısı: Toplumun istek ve beklentilerini dile getirir, demokrasinin daha iyi işlemesine yardım eder, toplumda güveni artırır. Farklı insanları ortak bir amaç için bir araya getirir. Yerel, ulusal ve küresel düzeyde hizmet verir.

Öğrenme çıktısı: Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları çözümleyebilme

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. Çocuklar kendilerini ilgilendiren kararlarda görüş bildirme hakkına sahiptir.
☐ 2. Kamuoyu, devletin yayımladığı resmî bir belgedir.
☐ 3. Sivil toplum kuruluşları gönüllülük esasına dayanır.
☐ 4. Yönetime katılmanın tek yolu seçimlerde oy kullanmaktır.
☐ 5. TBMM 23 Nisan 1920'de açılmıştır.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Siyasi parti	☐	Halkın bir sorun üzerindeki ortak kanaati
B) STK	☐	Yönetimde söz sahibi olmak isteyen örgüt
C) Kamuoyu	☐	Gazete, radyo, televizyon, genel ağ
D) Medya	☐	20 Kasım 1989'da kabul edilen belge
E) Çocuk Hakları Sözleşmesi	☐	Gönüllülerin kurduğu bağımsız kuruluş

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **katılım** **29 Ekim** **özgürlük** **geri bildirim**

1. Başkasının hakkına saygı göstererek kendi düşüncesine göre davranmaya ..... denir.
2. Katılım sürecinin son aşaması ..... almaktır.
3. Çocukların kararlarda söz sahibi olması ..... hakkıdır.
4. Cumhuriyet ..... 1923'te ilan edilmiştir.

D. Düşünelim, yorumlayalım

1. Belediye, mahalledeki parkı otoparka çevirmeyi planlıyor. Mahalleli imza topluyor, bir çevre derneği rapor hazırlıyor, yerel gazete de konuyu haber yapıyor.

a) Bu örnekte yönetimi etkileyen üç unsuru yazınız.
b) Bu unsurlar belediyenin kararını nasıl etkileyebilir? Yorumlayınız.

2. Birinci ailede çocuğa tatil yeri sorulmuş, ama fikri dikkate alınmamıştır. İkinci ailede herkes konuşmuş, karar birlikte alınmıştır.

a) Hangi ailede çocuğun katılımı daha fazladır? Nedeniyle yazınız.
b) Aile kararlarına katılmanın çocuğa iki katkısını yazınız.

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!